

**„Vy, mladí Vietnamci (,nenakažení‘), nás počestěné
banány prostě pochopit nemůžete“:
Mladí Vietnamci a superdiverzifikace českého
novomediálního prostoru***

JIŘÍ HOMOLÁČ**
Akcent College, Praha

TAMAH SHERMAN
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

**‘You, the Young Vietnamese (the “Uninfected”), Simply Cannot
Understand Us, the Czechified Bananas’: Young Vietnamese
and the Superdiversification of the Czech New Media Space**

Abstract: This article analyses media texts written in Czech by young Vietnamese from 2008 to 2017. It aims to: a) describe how the authors categorise themselves and determine whether they construct their identity as hybrid; and b) consider whether these texts contribute to the superdiversification of the Czech space. Three identity versions appear in the material: banana children, young ‘uninfected’ Vietnamese, and the younger generation of banana children (BC, YUV, and YG). BC emphasise the hybrid character of their identity, i.e. the necessity of using two languages and behaving in accordance with the norms of two ethnic societies in their everyday lives. YUV declare that competence in Czech and knowledge of the social norms of the majority cannot change the fact that they are Vietnamese. YG assign basically the same features to their own category as to BC. But unlike them, YG usually consider the hybrid character of their identity to be self-evident. That the analysed texts problematise the role of language as a defining feature of ethnic identity can be considered an expression of the superdiversification of the Czech media and new media space. BC defend their right to not belong to a single ethnic society, YUV declare their identity to be exclusively Vietnamese, and MG express amazement that the existence of young Czech-speaking Vietnamese is still surprising to a part of the majority population.

Keywords: superdiversity, Vietnamese, new media, identities

Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 2020, Vol. 56, No. 2: 229–257

<https://doi.org/10.13060/csr.2020.008>

* Článek je jedním z výstupů projektu „Vietnamští a čeští mluvčí v prostředí formálního a neformálního vzdělávání: Interakce a její reflexe vietnamskými mluvčími“ (GA ČR 14-02509S). Autoři děkují anonymním recenzentům a kolegům K. Mrázkové, P. Kaderkovi a J. Kopeckému z Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

** Veškerou korespondenci posílejte na adresu: doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., Akcent College, Bítovská 1122/5, 140 00 Praha 4, e-mail: jiri.homolac@seznam.cz.

Úvod

Česká republika se od devadesátých let postupně mění ze zdrojové země, z níž se migruje, v cílovou zemi, do které se migruje, případně v zemi tranzitní, přes kterou se migruje [Kostelecká, Hána, Hasman 2017], a v důsledku toho se mění etnické, sociokulturní a jazykové složení obyvatelstva. Tento fakt bývá v sociologii a příbuzných oborech reflektován většinou prostřednictvím všeobecných přehledů [Drbohlav 2011] nebo studií kladoucích důraz na integraci/asimilaci v různých doménách [Kostelecká, Hána, Hasman 2017; Bernard, Mikešová 2014], integrační politiku státu [Tollarová 2006], pohled majority na etnické menšiny [Leontiyeva, Vávra 2009; Klvačová, Bittrich 2003] a ojediněle na případy soužití majority s minoritou v určité lokalitě [Sýkora et al 2016].

Zkoumání neobyčejné sociokulturní rozmanitosti, jež je důsledkem probíhajících změn, je teprve v počátcích. V tomto textu navazujeme na Slobodu [2016], podle něhož se Česká republika nachází ve fázi „přechodu k superdiverzitě“ (k pojmu superdiverzity viz Vertovec [2007]). Jeho analýzu doplňujeme o rozbor „superdiverzifikace“ (tak přechod k superdiverzitě dále nazýváme) v novomediální komunikaci, kterou se rozhodl ponechat stranou [Sloboda 2016: 169].

Probíhající superdiverzifikace se neprojevuje jen tím, že na území ČR je mnohem více etnických a jazykových skupin a že tyto skupiny jsou mnohem heterogennější než dříve, ale i tím, že rostoucí přítomnost národnostních menšin a imigrantů způsobuje další rozrůzňování majority: její příslušníci jako jednotlivci i jako členové generačně i jinak vymezených skupin mají se soužitím s jinými etniky různě bohaté zkušenosti (například dnešní šedesátníci měli jen výjimečně spolužáky jiného etnického původu), případně mají zkušenost s jinými etniky nebo s lidmi s různým socioekonomickým statutem (například v nadnárodních společnostech spíše s lidmi ze západní Evropy, ve stavebnictví s lidmi z Evropy východní), liší se vědomostmi o nich a mají odlišné postoje k nim a k proměně české společnosti a Evropy.

Naše analýza česky psaných novomediálních textů mladých Vietnamců se pokouší zodpovědět následující otázky:

- Jaké členské kategorie a za jakým účelem užívají mladí Vietnamci v těchto textech?
- Přispívají mladí Vietnamci konstruováním vlastní identity a zpochybňováním jiných identit k superdiverzifikaci (novo)mediálního prostoru v ČR? A pokud ano, jak toho dosahují?

Superdiverzita a cesty k ní

Vymezení pojmu

Pojem superdiverzita (angl. super-diversity) zavedl v roce 2007 Steven Vertovec na základě analýzy tehdejší demografické situace ve velkých britských městech. Chtěl jím postihnout to, že v současnosti je charakter etnického, kulturního i so-

cioekonomického složení obyvatelstva těchto měst komplexnější než kdykoliv v jejich dějinách, respektive v kolektivní a individuální paměti jejich obyvatel (někdy se proto mluví o „nové“ diverzitě). Má-li být obraz současné diverzity v této zemi vyčerpávající, je podle něho třeba brát v úvahu nejen národnost nebo státní příslušnost migrantů, ale i fakt, že od devadesátých let přicházejí do Velké Británie skupiny migrantů z více zemí než dříve a tyto skupiny jsou navíc značně vnitřně různorodé [Vertovec 2007: 1028–1032]. Proto je čím dál tím obtížnější predikovat identity, potřeby a problémy migrantů, zkoumat je a následně o nich uvažovat z hlediska veřejné politiky [Vertovec 2007: 1044–1049].

Tato koncepce našla rychle ohlas v etnologii a příbuzných oborech a během dalších deseti let byla aplikována například v sociolingvistice a lingvistické antropologii. V současnosti se superdiverzitou rozumí [Meissner, Vertovec 2015; Sloboda 2016 a další]: (1) stav, v němž se nějaké situace, kontexty staly významně rozmanitější a mnohem méně předvídatelné než v minulosti („diverzita na n-tou“), (2) konceptuální nástroj k tvorbě politiky, zvláště v kontextech, pro které již nejsou pojmy jako „multikulturalismus“ považovány za adekvátní, (3) paradigma inspirované měnicí se skutečností, které lze využít při reinterpetaci starých kategorií jako jazyky nebo národnosti či při zpochybňování předpokladů, na jejichž základech byly tyto kategorie vymezeny [viz zvláště Blommaert, Rampton 2011].

Po Velké Británii, respektive Londýně, byla z této perspektivy analyzována další prostředí, která byla v posledních desetiletích častým cílem migrace z východu na západ a z jihu na sever. Vertovec tento pojem aplikoval na centra velkých evropských měst [Vertovec 2007; Meissner, Vertovec 2015], jiní autoři ho používají při popisu městských periférií (peri-urban contexts) i venkova (rural contexts) [Blommaert 2014]. Dosavadní eurocentrický pohled však bývá terčem kritiky: mnozí autoři [např. Piller 2016; Pavlenko 2018] poukazují mimo jiné na to, že pojem superdiverzity vychází primárně ze situace na „globálním severu“, konkrétně ve vybraných západoevropských metropolích. V poslední době je tento pojem využíván i pro popis situace v ČR. Sloboda [2016] jej aplikuje na celý stát. Nekvapil a Sherman [2018] pak superdiverzitu považují za fenomén spojený nejen s velkoměsty či státy, ale i s různými oblastmi sociálního života v nich, konkrétně s doménou nadnárodních podniků. Procesy označované zde jako superdiverzifikace podle nich existují v neustálém souboji s procesy standardizace, nutnými pro každodenní život každé společnosti.

Současná situace v ČR sice nemusí v očích západních badatelů představovat „modelový“ příklad superdiverzity pojmávané jako stav nějakého prostředí (viz výše bod 1), soudíme však, že její popis představuje relevantní příspěvek do diskuse o aplikovatelnosti tohoto pojmu na další prostředí. Česká republika má totiž odlišnou migrační historii než například Velká Británie nebo Holandsko (o nichž se v souvislosti se superdiverzitou hojně píše) a v důsledku toho ve zdejším každodenním a v zásadě i politickém diskurzu dlouhodobě dominuje představa, že ČR je jazykově a kulturně víceméně homogenní země a měla by takovou i zůstat [srov. Leontijeva, Vávra 2009; Sloboda 2016: 23–26]. Ti, kteří tuto představu sdílejí, neberou v úvahu míru etnické a jazykové diverzity českých zemí před druhou

světovou válkou ani nárůst počtu migrantů přicházejících po roce 1989 i z etnic-
ky, jazykově a kulturně odlišných oblastí, jakými jsou Asie a Afrika. Proměnu
společnosti v důsledku rostoucí migrace přehlížejí nebo na ni – zvláště v případě
migrantů z muslimských zemí – reagují přinejmenším s obavami.

Podle Slobody [2016: 170] by bylo mylné prohlásit ČR za „diverzifikovaněj-
ší“ prostředí, než jakým byla kdykoliv v minulosti, ale současný stav je – mimo
jiné kvůli vývoji v komunikačních technologiích a dopravě – pestřejší, co se týče
původu migrantů a způsobu, jak se do země dostali. Soudí dále, že míra superdi-
verzity v ČR odpovídá její zeměpisné poloze a jejímu místu v globální ekonomi-
ce. Je sice menší než v západní Evropě, ale větší než v jiných zemích střední a vý-
chodní Evropy, a to mimo jiné proto, že menšiny zde převážně nežijí izolovaně od
většinové populace [Sloboda 2016: 170–171].

Ve prospěch teze, že se Česká republika nachází ve stádiu přechodu k su-
perdiverzitě, lze argumentovat i tím, že se nejedná pouze o diverzifikaci migran-
tů nebo menšin, ale i o diverzifikaci zdánlivě homogenní jazykově a občansky
definované většiny, a to mimo jiné cestou postupné asimilace migrantů. Napří-
klad vzhled mluvčích češtiny i jejich jazykový projev jsou ve srovnání s devadesá-
tými lety mnohem rozmanitější a po změně zákona o občanství v roce 2013, která
umožnila dvojí občanství, vzrostl počet občanů ČR neevropského původu, mimo
jiné právě Vietnamců.

Superdiverzifikace ČR a zdejší Vietnamci

Tato etnická skupina přispívá k superdiverzifikaci ČR už tím, že se neustále vnitř-
ně rozrůžňuje. Ti, kdo ji tvoří: (a) přišli do ČR v různé době a za různých pod-
mínek – v sedmdesátých a osmdesátých letech šlo o časově omezený pracovní
nebo studijní pobyt na základě mezistátních dohod, od devadesátých let už jejich
migrace nebyla ani centrálně řízená, ani časově omezená: migranti přicházeli za
účelem podnikání, jako děti nebo mladí dospělí za účelem sloučení rodiny, jako
agenturní dělníci a v posledních letech také jako zájemci o studium na českých
vysokých školách, například na Technické univerzitě v Liberci nebo České země-
dělské univerzitě v Praze [srov. např. Brouček 2016]; (b) na rozdíl od Vietnamců
žijících v USA nebo ve Francii [srov. Martínková 2011: 195–198] pocházejí až na
malé výjimky ze severního Vietnamu [srov. např. Brouček 2016: 27–38]; (c) do-
sáhli různého vzdělání, a to jak ve Vietnamu, tak i později v ČR nebo v bývalé
NDR [Pechová 2007: 11]; (d) vykonávali a/nebo vykonávají různé profese a mají
různý socioekonomický status; například Brouček [2016: 49–50] rozlišuje elitu,
tj. bohaté podnikatele, střední třídu, majitele obchodů, a „nižší třídu“, tj. bývalé
agenturní dělníky vykonávající pomocné a jiné práce (k profesním kariérám vy-
sokoškolsky vzdělaných vietnamských mužů a žen jedenapůlté generace srov.
Formánková, Lopatková [2018]); (e) v ČR žijí různě dlouhou dobu – sami se dělí
na starousedlíky, tj. ty, kteří přišli do ČR studovat nebo pracovat před rokem 1989

nebo na počátku devadesátých let, jejich potomky a na nově příchozí, tj. ty, kteří do ČR přišli až po roce 2000 [Freidingerová 2014: 94–106]; (f) přišli do ČR v různém věku – příslušníci první generace až v dospělosti, takže jejich socializace proběhla ve Vietnamu, příslušníci jedenapůlté generace absolvovali alespoň část základní školní docházky v Česku a příslušníci druhé generace se zde narodili (k vymezení migračních generací/kohort srov. Rumbaut [2012], k jejich využití při popisu vietnamské komunity v ČR srov. Freidingerová [2014] aj.). Podstatné rozdíly ale existují i mezi příslušníky téže generace: například jazykové znalosti starousedlíka-absolventa české VŠ a jeho kontakty s českými spolužáky bývají výrazně lepší než jazykové znalosti a kontakty jeho vrstevníka, který do ČR přijel v osmdesátých letech pracovat v továrně, absolvoval tříměsíční kurz češtiny, pohyboval se především mezi Vietnamci a k vyřízení pracovních a částečně i mimo-pracovních záležitostí využíval tlumočnicka nebo vedoucího skupiny [srov. např. Ngo 1989; Martínková 2008].

K superdiverzifikaci ČR přispívají zdejší Vietnamci i tím, že se jejich nejmladší generace postupně integruje do české společnosti a tím ji činí různorodější. Díky rozšířené představě, že dospělí Vietnamci jsou pracovití a že se jejich děti dobře učí, a díky tomu, že české majoritě (zejména ve velkých městech a především v Praze) zprostředkovávají exotické podněty hlavně v oblasti gastronomie, totiž zvláště mladá generace zdejších Vietnamců představuje pro jistou část většinové populace akceptovatelnou etnickou menšinu (v diskusích pod blogy a v internetových diskusích jsou často stavěni do protikladu k Romům a muslimům).

Práce popisující zdejší vietnamskou komunitu jako vnitřně rozrůzněný a proměňující se celek donedávna podávaly spíše detailní popis „staré diverzity“, tj. orientovaly se na věk respondentů, příslušnost k dané migrační kohortě, délku pobytu či socioekonomický status [srov. zvl. Freidingerová 2014; Brouček 2016; Freidingerová, Mai 2018]. Nejnovější práce však oprávněnost Slobodova chápání [2016] situace v ČR jako jisté formy superdiverzity v zásadě potvrzují: ukazují, že rozdíly v trajektoriích užívání a osvojování jazyků existují nejen mezi příslušníky první, jedenapůlté a druhé generace, ale i mezi příslušníky téže generace [Sherman, Homoláč v tisku], a především zdůrazňují to, že se identita mladých Vietnamců vyvíjí a že se způsob její prezentace liší podle kontextu [Svobodová, Jánská 2016; Svobodová 2017].

Za jeden z projevů superdiverzifikace považujeme aktivity mladých Vietnamců v česky psaném novomediálním prostoru [k roli nových médií v rozvoji superdiverzity srov. Blommaert 2013 aj.]. V jejich textech jsou totiž v zásadě monolingvní a monokulturní příslušníci majority mj. konfrontováni s tím, že vztahy mezi jazykem a kulturní či etnickou identitou mohou být mnohem složitější.

Data

V tomto článku využíváme data z let 2008–2017, a to:

a) Blogy¹

Celkem 576 příspěvků z 13 blogů publikovaných především na serverech iDNES.cz a Aktuálně.cz v letech 2008–2017. Tyto blogy psalo šest Vietnamců a devět Vietnamek (jeden z blogů měl tři autorky) jedenapůlté a druhé generace. Působení blogerek se jeví jako významnější: Začaly blogovat jako první, zavedly téma identity i samo pojmenování *banánové děti*, jejich příspěvky vyvolaly rozsáhlé diskuse, častěji také publikovaly či dodnes publikují i v tradičních médiích. Do Thu Trang² byla v roce 2016 za blog Asijatka.cz nominována na cenu Magnesia Litera. Duong Nguyen Jirásková vydala v roce 2017 knihu *Banánové dítě Vietnamka v české džungli*.

b) Vlogy

Celkem šest příspěvků youtuberky Andie Nguyen z let 2015–2016, především její první příspěvek *Otravný řeči Čechů, co říkávají Vietnamcům* (k 17. 1. 2020 468 787 zhlédnutí a 2 535 komentářů).

Celkem 80 příspěvků zveřejňovaných od roku 2013 na YouTube kanálu EmperKingVision (k 17. 1. 2020 138 000 sledujících).

c) Facebooková stránka Přiznání Vietnamců (dále PV, k 17. 1. 2020 23 796 sledujících)

Na této stránce píšou od roku 2013 mladí Vietnamci především druhé generace mimo jiné o svých zkušenostech s mezigeneračními i mezietnickými vztahy. Na jejich příspěvky nezdědka reagují jejich čeští vrstevníci.

d) Diskusní příspěvky Vietnamců i Čechů pod výše uvedenými blogy a pod články na stránkách Klubu Hanoj, vlogy a posty na PV.

e) Jazykověbiografická interview

Celkem 48 jazykověbiografických, případně i následných interview [Sherman, Homoláč 2014] s 20 respondenty jedenapůlté a 11 respondenty druhé generace. Dvě respondenty jsou aktivními blogerkami a jeden respondent administrátorem facebookové stránky PV. Tato data jsme využili především jako zdroj infor-

¹ Česky psané blogy mladých Vietnamců analyzovala Vídenská [2010]. Z její bakalářské práce přebíráme texty „Do řady! Do řady! Kráčejte na Východ, milé vietnamské děti!“, *Do Vietnamu se vracet nebudu, Mladí čeští Vietnamci – tradice nebo integrace?*, Tak dost!, Vietnamky se rozhodly mezi sebou blogově válčit a Introduction, na internetu už jinak nedostupné.

² Vietnamská jména a příjmení píšeme bez diakritiky a v pořadí, v jakém je užívají autoři analyzovaných textů.

mací o tom, zda se identifikují s některou z kategorií vyskytujících se v analyzovaných novomediálních textech.

Východiskem naší analýzy byly příspěvky na blogu Duong Nguyen Jiráskové, v nichž byla kategorie „banánové děti“ uvedena do širšího oběhu a opakovaně tematizována. Poté jsme se zaměřili na to, zda je tato kategorie užívána i na jiných blozích a jaké rysy jsou jí tam připisovány. Analýza diskusí pod těmito blogy ukázala, že vietnamští diskutující se většinou považovali za nositele kategorie „banánové děti“, ale někteří existenci této kategorie striktně odmítali. Ty jsme podle reakce jedné z blogerek na ně, citované v názvu našeho článku, pojmenovali „mladí, nenakažení Vietnamci“ (Vietnamky se rozhodly, 17. 7. 2008³). Analýza facebookové stránky PV pak ukázala, že její příspěvatelé o sobě také mluví jako o „banánových dětech“, ale na rozdíl od výše zmíněných blogerů a blogerek už svou existenci v ČR považují za samozřejmou. Proto tuto kategorii označujeme „mladší generace banánových dětí“.

Teoreticko-metodologický rámec

Proměna etnických identit jakožto součást procesu superdiverzifikace

Podle Blommaerta charakterizuje superdiverzitu či přechod k ní mimo jiné to, že se (až k nepoznání) proměňují kategorie jazyk, identita a kultura. Když se v souvislosti s těmito procesy užívají komponenty *trans-*, *multi-* aj. a vymezují se entity jako *multilingvní repertoár* nebo *hybridní identita*, vytváří to podle něho mylnou představu, že jazyky či etnické identity, jejichž míšením tyto nové entity vznikly, nebyly superdiverzifikací nijak zasaženy [Blommaert 2013: 617]. S tímto tvrzením se ztotožňujeme a považujeme za vysoce nepravděpodobné, že by s hybridizací identity mladých Vietnamců současně nedocházelo k proměně kategorií „Vietnamci“ a „Češi“. Jako etnometodologicky orientovaní analytici, sledující perspektivu aktérů samých [srov. např. Nekvapil 2010], však musíme konstatovat, že ti, kteří v analyzovaných textech prezentují svou identitu jako hybridní, kategorie „Češi“ a „Vietnamci“ nijak neproblematizují, zůstávají pro ně „ontologically intact“ [srov. Blommaert 2013: 613]. Jako homogenní, neproměnné totiž představují pozadí, na němž může vyniknout jejich postavení „mezi“ dvěma etniky.

Členská kategorizační analýza

Při analýze toho, jak Vietnamci jedenapůlté a druhé generace konstruují svou identitu v nových médiích, vycházíme z členské kategorizační analýzy [Sacks

³ U ukázek uvádíme zkrácený název a datum zveřejnění, úplné odkazy jsou uvedeny v seznamu citovaných pramenů na konci článku. U textů již nedostupných na původní adrese nebo blíže nedatovaných uvádíme jen rok.

1992; Nekvapil, Leudar 2006]. Tento přístup zkoumá, jak členové nějakého společenství v interakci vybírají kategorii ze souborů možných kategorií (například při popisu osoby mohou ze souboru „národnost“ zvolit například kategorii „Vietnamec“) a přisuzují jí určité kategoriální predikáty (například „být pracovitý“). Kategorizace, tj. výběr kategorie a kategoriálních predikátů, se řídí pravidly (například vybrat pro daného jedince jen jednu kategorii z daného souboru) a je situačně podmíněná, děje se pro účely dané interakce.

V tomto článku sledujeme, s jakými kategoriemi pracují a s jakými kategoriálně vázanými aktivitami (jako ekvivalent dále užíváme výraz „rysy“) je spojují mladí Vietnamci na česky psaném internetu.

Autoři analyzovaných textů používají jazykové, národnostní (i jiné) kategorie jako zdroj „pro praktické účely“ [Garfinkel 1967: 7], v neposlední řadě právě pro vymezení vlastní individuální či skupinové generační identity. Slouží jim k tomu, aby se – pro české čtenáře – vydělili z jednolité „masy“ Vietnamců, aby mohli – nezdíka v protikladu ke generaci svých rodičů – psát o sobě a svých vrstevnících, například o tématech jako přísná rodičovská výchova nebo hledání partnera. Pro tento účel nejčastěji využívají dvojici kategorií „my“ / „mladí Vietnamci“ – „starší Vietnamci“ / „rodiče“. Pokud to však dělají blogeři na internetových stránkách velkých českých deníků, je to něco jiného, než když s touto dvojicí kategorií pracují autoři příspěvků a diskutující na PV. V prvním případě autory analyzovaných textů spojuje se čtenáři českost, evropanství, v druhém případě je zdá se mnohem silnějším spojovacím prvkem věk.

Užívání kategorií může být také prostředkem, jak se prezentovat jako expert. To platí zvláště pro užívání kategorie Vietnamci „první, jedenapůlté a druhé generace“, které se prostřednictvím neziskových organizací zaměřených na tuto skupinu dostaly do textů některých mladých Vietnamců z odborného diskurzu.

Kategorizace také umožňuje aktérům prezentovat vlastní verze vietnamské tematiky, je využívána v „boji“ o to, kdo je oprávněn či kvalifikován zprostředkovat majoritě informace o Vietnamcích v ČR a o Vietnamu, či verze je ta pravá, autentická. A v neposlední řadě pomáhá pisatelům kategorizujícím se jako „banánové děti“ získat pro svou věc sympatizanty mezi českými čtenáři. Viz například (...) *jste mostem mezi Asií svých otců a mamínek a Evropou svých budoucích dětí, není divu, že se ve vás přetlačuje hluboká úcta k rodině a tradicím s touhou žít jinak, po svém, najít si svoji cestu (...). Trefně jste svou generaci označila za banánové děti* (Dvojí život banánových dětí – diskuse, 4. 2. 2008).

Tři identity mladých Vietnamců v česky psaných nových médiích

Na základě dosavadní literatury o Vietnamcích žijících v ČR i vlastního výzkumu (viz poznámka pod čarou *) dále vycházíme z toho, že identita příslušníků jedenapůlté a druhé generace je hybridní: tito lidé na rozdíl od majority mluví dvěma jazyky, slaví dvě různé sady svátků, jejich příbuzní žijí v jiné zemi atd.

Reifikace prožívané hybridní identity mladých Vietnamců probíhá již více než deset let pomocí označení *banánové dítě* či *banán*, jimiž má být řečeno, že dotyčný jedinec má žlutý zevnějšek, ale bílý vnitřek, neboli že vypadá jako Vietnamec, Asiat, ale chová se více jako Čech, Evropan. Na existenci této metafory není nic neobvyklého. Metafory spojené s jídlem (viz též *oreo*, *coconut*, *apple* [Racial Slur Database 2013]) se pro osoby, jejichž uvažování a chování se liší od očekávání, které vyvolává jejich vzhled nebo například deklarovaná příslušnost k nějaké skupině, užívají již dlouho; obvykle jde o hanlivé označení hybridních sociokulturních identit. Protože tyto metafory užívají zpravidla příslušníci téže etnické skupiny, nesou i významový prvek zrady této skupiny. Častá označení pro lidi (alespoň částečně) afrického původu, kteří jednají více jako lidé evropského původu, jsou například *oreo* (po sušence, která má bílý krém mezi dvěma čokoládovými placenkami) nebo *kokos* [např. Rudwick 2008]. Za součást takového jednání může být považována například volba jazykové variety; Rudwick [ibid.] píše o označení *kokos* nebo *oreo* pro člověka, který používá angličtinu místo isiZulu.

O užívání označení *banánové děti* v českém prostředí a v Polsku se v odborné literatuře poprvé zmiňuje Černík [2006]. O několik let později se toto označení stalo pracovním a nakonec i definitivním názvem dokumentárního filmu M. Ryšavého, který měl premiéru v roce 2009 a na jehož vzniku se podílela organizace Klub Hanoi. K jeho rozšíření pak významně přispěla blogerka Nguyen Thi Thuy Duong, která je v roce 2008 začala používat na svém blogu. Jak už bylo řečeno výše, v česky psaných nových médiích jsme identifikovali tři verze identity mladých Vietnamců v ČR – „banánové děti“, „mladé, nenakažené Vietnamce“ a „mladší generaci banánových dětí“.⁴ Jako „banánové děti“ se kategorizovali blogeři a především blogerky z jedenapůlté generace, publikující od roku 2008 (k počátkům blogování mladých Vietnamců v češtině srov. Martínková [2011]). Šlo o středoškoláky nebo vysokoškoláky, z nichž někteří strávili alespoň část studia v zahraničí a/ nebo takto naplňovali své literární ambice. Jejich mediální aktivita byla částečně podnícena zájmem českých médií (viz *Byly Vánoce roku 2007 a jeden ze správců blogů Aktuálně mě nenápadně přesvědčuje o tom, že bych měla zkusit psát blogy*, Banánové děti v české džungli po 7 letech, 12. 3. 2015), nárůstem počtu vietnamských ekonomických migrantů, negativními zprávami o Vietnamcích v médiích, policejním zásahem v tržnici Sapa v Praze 4 a zhoršením situace vietnamských agenturních pracovníků v důsledku ekonomické krize [srov. Brouček 2016].⁵

⁴ Mladí Vietnamci konstruují česky svou identitu především v každodenních interakcích s českými a vietnamskými vrstevníky a někteří také v rozhovorech s novináři nebo výzkumníky [srov. např. Svobodová, Janská 2016; Svobodová 2017].

⁵ Například blogerka Trang Tran Thu se opakovaně věnovala problémům spojeným s příchodem velkého počtu vietnamských agenturních dělníků v letech 2007–2008 a jejich pozdějším propouštěním, a to z perspektivy již usudlých Vietnamců i z perspektivy majority (viz ukázkou 7).

Texty „banánových dětí“ byly primárně určeny českým recipientům. Jejich deklarovaným cílem bylo přiblížit majoritě život místní vietnamské komunity a především ji upozornit na existenci jazykově a kulturně adaptovaných mladých Vietnamců a tím přispět ke sblížení obou etnik, viz například *(p)saním článků bych chtěla vést ke vzájemnému pochopení mezi českými obyvateli a vietnamskou komunitou žijící v Čechách* (Introduction, 8. 3. 2008) nebo *Doufám, že se vám článek líbil a že jste si udělali lepší názor na Vietnamce a nedržíte se pouze té obecné myšlenky, že každý Vietnamec = stánkař na tržišti* (Vietnamská společnost v Čechách, 18. 10. 2008). Tito pisatelé se také snažili vyvracet negativní obraz Vietnamců jako neplatičů daní, majitelů jídelen nedodržujících hygienické standardy nebo výrobců drog, který česká veřejnost podle jejich názoru sdílí mimo jiné kvůli tomu, jak se o Vietnamcích informuje v médiích.

O tom, že blogy „banánových dětí“ četli či zprostředkovaně znali i někteří Vietnamci, svědčí mj. pasáže, v nichž blogeri reagovali na kritiku ze strany starší generace nebo ji předjímal, viz například *Už mám dost těch urážek na mou adresu ze strany některých starších Vietnamců, které vznikly jen z neporozumění mých článků. (...) Když nesouhlasíte s mými názory, proč prostě nenapíšete článek, který mé dojmy vyvrátí?* (Tak dost!, 10. 3. 2008).

Jako „mladé, nenakažené Vietnamce“ označujeme ty, kteří se polemicky vymezovali vůči „banánovým dětem“ v diskusích pod jejich blogy. Soudě podle jejich vyjádření šlo často o lidi, kteří alespoň nějaký čas studovali na vysoké škole. Zpochybňovali kompetenci „banánových dětí“ jako zdroje informací o Vietnamu, místních Vietnamcích a především jejich právo mluvit za jiné mladé Vietnamce v ČR. Viz *Vy zřejmě moc vietnamců ve vašem věku neznáte a celkově vaše představy o Vietnamu jsou dosti povrchní (...) měla byste na konci každého článku naznačit, že jde čistě o váš subjektivní názor* (Dvojí život banánových dětí – diskuse, 19. 3. 2008).

Soudě podle textů nositelů kategorie „mladší generace banánových dětí“ na Facebooku nebo YouTube a rozhovorů s našimi respondenty šlo většinou o středoškolské, případně vysokoškolské studenty, kteří se narodili v Česku v druhé polovině devadesátých let a později. Na PV sdíleli životní zkušenosti s jinými mladými Vietnamci, ale jejich příspěvky četli a komentovali i mladí Češi. Generační zkušenost vyjadřují i videa na YouTube kanálu EmperKingVision, mj. parodující scény ze života místních Vietnamců (například *Večeře u NGUYENŮ!*, 30. 1. 2017) a stereotypní obraz Vietnamců jako pěstitelů marihuany nebo pojídačů psů (například *Stereotypy Vietnamců*, 9. 3. 2015). Počet zhlédnutí těchto videí svědčí o tom, že je sledovali i Češi. Především Čechům byla určena i videa vlogerky Andiexoan (viz zvláště *Otravný řeči Čechů*, 18. 1. 2015).

Dále se zaměříme na to, jaké rysy prisuzovali autoři analyzovaných textů vlastní kategorii a zda svou identitu prezentovali jako hybridní.

„Banánové děti“

Autoři analyzovaných blogů připisovali „banánovým dětem“ především to, že žijí *dvojitý život* (srov. např. *čeští přátelé mi neřeknou jinak než „Jardo“*. :) *Mezi vietnamské přátele jsem zase „Phuong“, „CarrotJack“... Takže jmén mám více než dost!* :) *To také napovídá, že žiju si „dvojím životem“*, Nguyen The Phong, 2008) a že se počestili, tj. že mluví více a často lépe česky než vietnamsky a že přinejmenším částečně myslí a chovají se jako Češi. Uvedené i další rysy kategorie „banánové děti“ podává s nadsázkou autorka ukázky 1 (zde sice užívá kategorii „český Vietnamec“, ale jinde se kategorizuje jako „banánové dítě“). Viz zvláště řádky 2–3, 4–5, 7–8, 10, 12 a 14.

(1)

- 1 Jsi český Vietnamec, když:
 - 2 mixuješ češtinu a vietnamštinu podle toho,
 - 3 jak ti to přijde na jazyk
 - 4 máš někde po Čechách, Moravě a Slezsku
 - 5 českou „babičku, dědu, strejdu, tetu“
 - 6 (...)
 - 7 bereš své české kamarády na „výlet“ nebo
 - 8 „exkurzi“ do SAPY
 - 9 (...)
 - 10 mluvíš vietnamsky s českým přízvukem
 - 11 (...)
 - 12 jezdíš do Vietnamu „domů na návštěvu“
 - 13 (...)
 - 14 zřejmě se jednou staneš občanem ČR
 - 15 (...)
 - 16 směješ se vtipům o Vietnamcích
 - 17 děláš vtipy o Vietnamcích.
- (Jsi český Vietnamec, 6. 3. 2013)⁶

Hybridní povahu identity „banánových dětí“ líčili ti, kteří se takto kategorizovali, převážně jako něco pozitivního. V ukázce 2 viz řádky 1–2 a metafory *multikulturní koktejl* a *život „na mostě“ mezi různými kulturami* (řádky 5, 6–7). Bránili se představě příslušníků obou etnik, že by měly mít jednoznačnou etnickou identitu (viz zvláště řádky 1–2, 4–7 v ukázce 3). Svou identitu totiž chápali jako věc osobní volby a hledání, viz řádky 7–8 a 5–6 v ukázce 2 a řádky 2–3 v ukázce 3).

⁶ Z důvodu zachování autenticity nebyly ukázky redakčně upraveny.

(2)

- 1 Jsem banánové dítě, svrchu žlutá (asijské kořeny),
 - 2 uvnitř spíše bílá (evropské vlivy). A jsem tomu ráda.
 - 3 Asie a Evropa mi daly všechny dostupné ingredience
 - 4 k tomu, abych si mohla namíchat svůj vlastní
 - 5 multikulturní koktejl. (...) Po letech boje
 - 6 se sebou samou jsem došla k názoru, že můj život
 - 7 „na mostě“ mezi různými kulturami je zajímavý
 - 8 a hodnotný právě díky tomu, jaký je. Střet kultur je moje volba.
- (Duong Nguyen Jirásková, 2016)⁷

(3)

- 1 Už nechci mluvit za Vietnamku, když se mě ptají Češi,
 - 2 jak se mi to tu líbí. (...) Nechte mě mluvit jen za sebe,
 - 3 za člověka žijící v Čechách, řekla bych, že mám ráda
 - 4 české pivo. (...) Nebudu žít, jen abych se stala
 - 5 „pravou“ Vietnamkou, či Češka ve vietnamském slupku.
 - 6 Vietnamka, to není moje jméno, není moje značka
 - 7 a já nejsem vůbec západně padělaná Vietnamka. (...)
- (Do řady!, 10. 1. 2009)

Nutnost volit mezi kategoriemi „Češi“ a „Vietnamci“ zpochybňovali někteří pisatelé tím, že akcentovali vlastní zkušenost s dalšími jazyky a kulturami (viz například *Přiznání Vietnamky a Češky se špetkou Francie*, 10. 3. 2015), jiní tím, že zdůrazňovali svou regionální identitu, viz například *Mluvíím vietnamsko-plzeňským akcentem, a když se vožeru (opiju), neumím skloňovat. No a? Jsem Plzeňáčka* (Do Vietnamu se vracet nebudu, 20. 11. 2009).

Jako součást hledání vlastní identity je v analyzovaných textech popisován návrat k vietnamštině a vietnamské kultuře, tj. snaha zlepšit si vietnamštinu a poznat lépe vietnamskou kulturu. V ironicky pojaté ukázkce 4 je tento návrat podán jako průvodní jev dospívání (viz řádky 3–4), ukáзка 5 svědčí o tom, že roli hraje i uvědomění si toho, že zvolenou individuální identitu musí akceptovat i okolí, majorita (viz řádky 6–8).

(4)

- 1 Bohužel nemám tu čest, ale moji kamarádi mi vždycky
- 2 vyprávěli, že existuje proces jménem „vietnamizace“.

⁷ Toto je upravená verze původní, na internetu již nedostupné sebecharakteristiky na jejím blogu.

- 3 Vietnamizace se objeví ve věku 15–16 let, když
- 4 pubertáči mají potřebu si najít svou vnitřní identitu
- 5 v souladu s vzhledem.
- 6 Kámoši prostřednictvím internetu googlovali
- 7 všechny informace o Vietnamu, cítili se být
- 8 nepraví Vietnamci a chtěli se chybějící znalosti
- 9 naučit/doučit. (...)

(Mladí čeští Vietnamci, 13. 9. 2008)

(5)

- 1 (...) Že bych mohla být pro Čechy jaksi ehm exotickým
 - 2 zjevem, jsem si uvědomila až s letošním znojenským
 - 3 vinobraním, hodně kluků, mladých či starých pánů,
 - 4 co šli kolem, si k nám kolikrát zaskočilo na burčák
 - 5 jen proto, že jsem, kdo jsem, a mluvím česky, tak
 - 6 jak mluvím. (...) S touto událostí jsem si už konečně
 - 7 uvědomila to, co jsem si měla naplno uvědomit
 - 8 už dávno. Nikdy mezi Čechy pořádně nezapadnu.
 - 9 Dennodenně je mi připomínáno, jak jsem odlišná.
 - 10 Ze strany komunity, ze strany české. Třeba nevinnou
 - 11 narážkou při normální konverzaci. (...) Či při vyslovení
 - 12 mého jména (...) Nebo v diskuzích pod články. (...)
 - 13 Dnes už to vím, nikdy nemůžu být Češka. Protože jsem
 - 14 se tu nenarodila, protože žiji se svými vlastními rodiči
 - 15 a ne v české rodině. Protože stále ovládám mateřský
 - 16 jazyk dobře, protože mě to někdy táhne zpět tam,
 - 17 odkud pocházím. Protože miluju Vietnam. Protože jsem jiná (...)
- (Češka nikdy nebudu, 3. 11. 2008)

Jako Vietnamci bez dalšího určení se tito blogeři kategorizovali výjimečně, zvláště v příspěvcích o vietnamské kuchyni, tradicích nebo o Vietnamu.⁸ Ale i tam, kde se hlásili k vietnamskému původu či psali o Vietnamu jako *vlasti, kolébce, domovu no. 1* nebo použili metaforu *kořenů* (viz řádek 1 v ukázce 2 a řádek 2 v ukázce 6), obvykle zdůrazňovali, že jsou ovlivněni především českým prostředím a že chtějí žít v Česku (viz řádky 2–5 v ukázce 6).

⁸ Popularizaci vietnamské kuchyně se soustavně věnovali či stále věnují autorky blogu *Viet Food Friends* a blogger Tiep Nguyen Huu (<https://vietaip.wordpress.com/>), příspěvky s touto tematikou se ale ve sledovaném období objevily na většině analyzovaných blogů a vlogů.

(6)

- 1 Přestože je Vietnam mojí kolébkou a odtud pocházejí
- 2 moje kořeny, nehodlám se tam vracet. Ani nevím
- 3 zda by moje myšlenky a postoje k životu, které
- 4 jsou z valné části ovlivněné západní kulturou, vůbec
- 5 zapadli mezi zdejšími. Jednoho dne snad pochopím,
- 6 jak se věci skutečně mají, čímž lze ovlivnit můj názor
- 7 ohledně návratu. Vietnam však mám přes to všechno
- 8 ráda a budu ho mít neustále v srdci jako svůj domov no. 1.

(Introduction, 8. 3. 2008)

Jako součást zdejší vietnamské komunity se nositelé kategorie „banánové děti“ charakterizovali tam, kde se pokoušeli o její obecnější charakteristiku nebo ji bránili před kritikou majority. V ukázce 7 (řádky 1–4) je součástí této obrany rozlišování mezi již usedlými a *novými* či *nově příchozími* Vietnamci, jimž je přisuzována neadaptovanost na české prostředí, způsobující problémy ve vztazích mezi majoritou a zdejší vietnamskou minoritou (viz charakteristiku stánkařů a nově příchozích Vietnamců na řádcích 4–6 v ukázce 8).

(7)

- 1 Vy vidíte Vietnamce jako celek, bohužel poslední
- 2 dobou nejsme jednotní. Počet Vietnamců v ČR
- 3 roste až šokově. Noví lidé přichází a docela změnili
- 4 naši tvář. Perou se před továrnou, na trhu a také
- 5 v nočním klubu. Sem tam někdo někoho bodá,
- 6 pak někdo je zatčen z pěstování marihuany. (...)
- 7 Tak pojďme se podívat na život nově příchozích
- 8 Vietnamců a lépe je poznat dřív než v hlavě
- 9 si vytvořit nějaké předsudky.

(Jak opravdu žijí Vietnamci v ČR?, 2. 8. 2008)

Míra adaptovanosti na české prostředí byla pro „banánové děti“ také hlavním kritériem, podle něhož členily vietnamskou menšinu v ČR. Například autorka ukázky 8 proti *počeštěn(ým) banán(ům)* staví kromě starší generace i své vrstevníky, kteří také vyrostli v ČR, ale *dokázali (si) udržet vše asijské, vietnamské, vše, co je starodávné, čisté a neposkvrněné* (viz řádky 10–12).

(8)

- 1 Ti nejstarší, kteří myslí ještě staromódně, podle tradic,
- 2 nám kázali, ať píšeme o svých krajanech v co nejlepším
- 3 světle (...) Další byli Vietnamci vyrůstající zde od malička,

4 kteří mysleli také staromódně a podle tradic, ti nás
 5 ale obvinili z toho, že nechápeme naprosto nic
 6 a píšeme nesmysly. A pak jsme tu my, banáni, značně
 7 počestění, stále hledající sami sebe a vlastní příslušnost,
 8 kteří se snažili něco změnit. (...) Velice obdivuji své mladé
 9 krajaný – druhou skupinu – kteří tu žijí odmalička,
 10 stejně jako já, a přesto si dokázali udržet vše asijské,
 11 vietnamské, vše, co je starodávné, čisté a
 12 neposkvřené. Já jsem to už nedokázala, ale přece mě
 13 za to nemůžete odsuzovat. Prostě jsem se počestila,
 14 je to jen kvůli mě, nikomu jinému (neházejte to na styl
 15 výchovy mých rodičů), prostě jsem napůl česká. (...)
 (Vietnamky se rozhodly, 17. 7. 2008)

Autor ukázky 9 rozčlenil *vietnamskou společnost v ČR* podle znalosti obou jazyků a znalosti či dodržování zvyklostí v obou prostředích, povahy styků s majoritou a toho, zda svou budoucnost spojují s Českou republikou, na stánkaře a nové přistěhovalce, podnikatele a obchodníky a mladé Vietnamce, převážně studenty, viz zvláště řádky 1–2, 4–5, 6–8, 11–16.

(9)

1 (...) stánkaři a noví přistěhovalci z Vietnamu (...) neumějí
 2 vůbec česky (...) Radši by se odstěhovali do Vietnamu,
 3 ale jejich současná finanční situace jim to nedovoluje. (...)
 4 Z jejich pohledu jsou Češi úplně cizí bytosti. (...) Češi si
 5 s nimi nerozumí, proto jsou mezi nimi takové problémy.
 6 Dvě naprosto odlišné komunity. Druhou skupinu tvoří
 7 Vietnamci znající trošku více Českou republiku. Neumí
 8 dokonale česky, ale s Čechy se jakžtakž dorozumí. (...)
 9 Někdy v budoucnosti se ale do Vietnamu určitě vrátí.
 10 Jsou to hlavně podnikatelé a obchodníci. A poslední
 11 třetí skupinu tvoří (...) převážně vietnamští studenti
 12 chodící do českých škol. Mají mnoho přátel mezi Čechami.
 13 Nebo dokonce i lásku, (...) Většina z nich ovládá lépe
 14 češtinu než jejich rodný jazyk – vietnamštinu. Znají lépe
 15 i českou kulturu než tu vlastní. Žít v České republice
 16 je pro ně samozřejmostí. Hodlají tu zůstat i do budoucna
 17 a pracovat tu a založit v Čechách rodinu. (...)
 (Vietnamská společnost v Čechách, 18. 10. 2008)

Konstitutivním rysem kategorie „banánové děti“ je podle jejich nositelů „život ve dvou světech“. K majoritním čtenářům se obracejí jako jazykově i sociálně kompetentní členové české společnosti, kteří jsou jim schopni zprostředkovat informace o Vietnamu a vietnamské menšině v ČR. Svou individuální identitu prezentují nositelé této kategorie jako výsledek volby a hledání. To, že má hybridní povahu, obvykle považují za přednost, jako zdroj problémů ji prezentují především tam, kde se jejich „české“ normy rozcházejí s normami a postoji jejich rodičů a starší generace vůbec.

„Mladí, nenakažení Vietnamci“

Nositelé této kategorie o sobě obvykle psali jako o (mladých) Vietnamcích, ale označení „nenakažení“, ironicky užitá jednou z blogerek (viz výše), vystihuje velmi dobře to, jak se sami charakterizovali, viz například *Přijel jsem do čech před 14 lety a nyní studuji Mezinárodní Vztahy na Vše. Nevedu dvojitý život a ani se necítím jako banán nebo nějaké jiné tropické ovoce. I přesto, že mám české občanství se vždy hrdě hlásím ke svému původu* (Dvojitý život banánových dětí – diskuse, 19. 3. 2008). Jako nejdůležitější část své identity prezentovali tito pisatelé etnickou příslušnost, hrdost na vietnamský původ a zdůrazňovali, že jejich znalost češtiny a české kultury ani české občanství nemohou na tom, že jsou Vietnamci, nic změnit, viz řádky 2–5 v ukázce 10.

(10)

- 1 At Vietnamec zustane Vietnamcem a Cech zase Cechem
- 2 na tom nevidim nic spatneho!Pokud nejakej Vietnamec
- 3 tvrdi, ze je Cech jen pro to, ze umi dobre cesky, tak lze
- 4 sam sobe. !Ja jsem Vietnamec a zustanu Vietnamcem
- 5 i kdyz budu mit ceske občanstvi. Ale narodnost VN.

(Do řady! – diskuse, 15. 1. 2009)

Možnost, že je identita mladých Vietnamců v ČR hybridní, odmítali a deklarovali takové identity „banánovými dětmi“ chápali jako projev zapominání, ztráty kořenů u konkrétního jedince (viz řádky 4–10 v ukázce 11).

(11)

- 1 Slečno Duong jestli žijete dvojitým životem, tak
- 2 je to opravdu jen Váš způsob. A nazvat se
- 3 banánem? Žlutý zevnitř a bílý uvnitř? Co je to
- 4 za nesmysl? Žlutý zevnitř jste a to se nedá
- 5 změnit a jestli máte opravdu tak hezký
- 6 vztah k rodinně, jak píšete, tak nemůžete

- 7 být ani bílí unitř. V nejlepším případě je
 8 to mix půl na půl nebo v horším případě
 9 převládá bílá část a zapomínáte na své
 10 kořeny a kulturu. A k pojídání psy.
 11 Psy nejím, byl jsem od malička vychován
 12 jako buddhista, ale je to kulturní zvyk
 13 a nikdo nemá právo to odsuzovat.
 14 Na druhou stranu žijeme v ČR, takže
 15 musíme dodržovat zdejší zvyky a hlavně
 16 zákony! Pojídání psy v ČR je tehdy špatné
 (Dvojí život banánových dětí – diskuse, 23. 3. 2008)

„Mladí, nenakažení Vietnamci“ zdůrazňovali svou kompetenci ve vietnamštině a vyjadřovali se o vietnamštině svých vrstevníků (viz například *Mou jedinou výhodou oproti ostatním mé generace je to, že vietnamštinu stále ovládám perfektně*; Hai Anh, 2011). V diskusích s „banánovými dětmi“ někdy přecházeli do vietnamštiny. Zřejmě proto, že podle jejich názoru mají mladí Vietnamci spolu mluvit vietnamsky. Viz ukázkou 12.

(12)

- 1 Nemam rad vietnamske deti, ktore se povidaji cesky
 2 na ulici. Povazuju to za ostudu a vzdychky, kdyz
 3 takove deti potkavam na autobusu, citim se, jak jsou
 4 vietnamci hloupi a blbi. Ano, cestina je krasna, ale
 5 vietnamstina je nas matersky jazyk. Nesmime
 6 na neho zapomenout. ☺

(Mladí čeští Vietnamci – diskuse, 22. 9. 2008)

Následující ukázkou z PV dokládá, že pro „mladé, nenakažené Vietnamce“ je jednání „banánových dětí“ nežádoucí odchylkou od normy či ideálu mladého Vietnamce v ČR a že identita „mladí, nenakažení Vietnamci“ je v česky psaném novomediálním prostoru nadále přítomná. Autor svým vrstevníkům vytýká, že jsou *zkažení a poevropštělí* (řádek 2): neumějí vietnamsky (řádky 20–23), používají česká jména (řádky 14–18), neváží si rodičů (řádky 5–6), o místní vietnamské komunitě nic nevědí (řádky 11–12), a kritizuje je za to, že své vietnamství jen deklarují (řádky 7–10).

(13)

- 1 Jsem doslova znechucen, jak je většina mladých
 2 Vietnamců žijících v Česku zkažená a poevropštělá.
 3 Po přečtení několika zde uvedených příspěvků mi

4 přijde, že snad nemyslíte na nic jiného než na sebe
5 a stěžujete si úplně na všechno. Copak si nevážíte
6 svých rodičů, svých předků, svého původu? (...)
7 No a když pak dojde na narážky na vietnamskou
8 komunitu, tak jste jak hrdinové, co jsou hrozně
9 ochotní, pracovití, hrozně moc myslíte na své
10 rodiče a chcete ukázat světu, jak jsme skvělý národ.
11 Ve skutečnosti o počátku vietnamské menšiny tady
12 v ČR víte kulový. (...)
13 Další věc, která mi nepřichází na mysl: Proč si musíte
14 dávat ta vtipná přízviska – Jakub Nguyen. Myslíte si,
15 že se tak více asimilujete? Nevím, proč tomu tak je,
16 ale každý člověk se rodí se jménem, které mu dají
17 jeho rodiče, a když pak vidím ty malé děti na tržnici,
18 jak je i jejich rodiče oslovují tzv. českým jménem,
19 je mi z toho špatně.
20 Naši generaci postihl ještě jeden problém a to náš
21 mateřský jazyk. Jsem si jist že, kdybych tohle napsal
22 vietnamsky, polovina z vás by si to ani nepřečetla, ba
23 ani by si to nedokázala přečíst. Opravdu se za to stydím.
(PV, 7. 7. 2014)

Konstitutivním rysem identity „mladí, nenakažení Vietnamci“ je etnická příslušnost. Hybridní identitu deklarovanou „banánovými dětmi“ tito pisatelé odmítají jako projev „ztráty kořenů“ (vietnamsky *mát gốc*), jako odchylku od norem zdejší vietnamské menšiny. Soudí totiž, že pro identitu mladých Vietnamců v ČR je určující etnická příslušnost a že znalost češtiny a českého prostředí na tom nemůže nic změnit.

„Mladší generace banánových dětí“

Autoři příspěvků na stránce Přiznání Vietnamců o sobě a o svých vietnamských vrstevnících obvykle píšou jen jako o Vietnamcích žijících v Česku (viz i charakteristiku PV jako *stránk(y) pln(é) přiznání, historek, každodenních problémů a příběhů ze života Vietnamců žijících v ČR*). Sousedství „mladší generace“ v názvu této kategorie má postihnout fakt, že daná facebooková stránka byla založena v roce 2013 a že většina dále uváděných ukázek pochází až z let pozdějších. Autoři analyzovaných textů se někdy označují jako *banánové dítě* nebo *banán* (viz například *Mám jenom jednoho vietnamského kamaráda a to jsem vietnamka... jsem fakt banán*, PV, 25. 9. 2014) a stejně jako „banánové děti“ prezentují jako podstatné rysy své kategorie „život ve dvou odlišných kulturách“, generačně a kulturně podmíněné

konflikty s rodiči, například kvůli výběru partnera (viz *Mí rodiče mi říkají, že si nemám brát Češku, protože prý jen chodí na párty a jedí jen rohlíky*, PV, 5. 11. 2016), a to, že jsou ze strany majority vystaveni stereotypizaci či negativnímu chování.

V závislosti na tom, za jakým účelem sebe a jiné mladé Vietnamce kategorizují, nositelé této kategorie jednou akcentují shody s „banánovými dětmi“, jindy naopak zdůrazňují odlišnosti. Když například administrátor PV upozornil na rozhovor blogerky „banánového dítěte“ Do Thu Trang na DVTV a označil jej za *super rozhovor o vn-cz tématice* (PV 23. 6. 2016), jedna z diskutujících se proti jejím názorům poměrně ostře vymezila a zdůraznila svou odlišnou generační zkušenost, viz *Tak slečna si v některých věcech hodně protičeří a dneska už dávno není pravda že vn holka nemůže mít českého partnera je jich spousta kolem nás a rodiče to podporují to vím zase já* (PV 23. 6. 2016).

Nositelé kategorie „mladší generace banánových dětí“ se liší od svých předchůdců „banánových dětí“ také tím, že se o různých aspektech svého života, mimo jiné negativním či přezíravém chování majority, vyjadřují otevřeněji a že se při sdílení zkušeností s vrstevníky snaží být co nejvtipnější. To je dáno žánrem přiznání a samozřejmě také tím, že – soudě podle přezdívek (nicků) a obsahu příspěvků – absolutní většina diskutujících na PV jsou Vietnamci.

V následující ukázce, popisující autorovu zkušenost s verbální agresí, viz například formulaci *urážejíc mě rozkošné přímočaré oči*.

(14)

- 1 Když mi na párty nějaký neřád nadává do mě krásně
- 2 slunečné docela opálené barvy pleti či urážejíc mé
- 3 rozkošné přímočaré oči a také jejich jiskru, srovnám
- 4 ho se zemí svou pěstí plnou hněvu, uložím
- 5 do stabilizované polohy a zavolám mu rychlou.
- 6 Protože to je moje cesta ninji.⁹

(PV, 7. 12. 2013)

Stejně jako „banánové děti“ ovládá i „mladší generace banánových dětí“ podle vlastních slov lépe češtinu než vietnamštinu. Kromě příspěvků, jejichž autoři litují, že jim to brání porozumět si lépe s rodiči (viz řádky 4–5 v ukázce 15) nebo příbuznými, případně líčí směšná nedorozumění zapříčiněná nedostatečnou znalostí vietnamštiny (ukázka 16), to dokládá i fakt, že nepřilíh často užití vietnamské věty či jednotlivé výrazy pisatelé překládají (jistou roli zřejmě hraje také to, že stránku sledují i Češi).

⁹ Podobně se vyrovnávají i s předsudky, například s tím, že Vietnamci jedí psy, viz *Chtěla jsem jít na brigádu. Bylo to venčení psů. Nevzali mě* (PV, 5. 8. 2015).

(15)

- 1 Občas bych chtěla říct své matce, že pokud bude své
- 2 děti neustále porovnávat s dětmi jinými a mnohem
- 3 úspěšnějšími, nebude nikdy šťastná, nebude nikdy
- 4 spokojená. To se lehce řekne česky, ale vietnamsky jí
- 5 ani nedokážu popsat svůj den. #banánovýdětistruggles

(PV, 24. 9. 2016)

(16)

- 1 Když jsem byl ve Vietnamu tak jsem v supermarketu viděl
- 2 šunku a tam bylo napsaný: thịt nguòì (šunka), a já jak
- 3 neumím číst tu vietnamskou diakritiku tak jsem si myslel
- 4 že je to lidské maso – thịt nguòì (lidské maso).

(PV, 13. 11. 2016)

Podstatný rozdíl mezi „banánovými dětmi“ a „mladší generací banánových dětí“ je v tom, že ti druzí hybridní povahu své identity prezentují jako samozřejmou. Například autorka následující ukázky se diví, jak může přítomnost mladých Vietnamců a to, že umějí česky, stále ještě – zvláště starší – Čechy překvapovat (viz zvláště řádky 5–10).

(17)

- 1 Ty umíš ale krásně česky plynule ty ses tady narodila?
- 2 Jak to že umíš tak krásně česky? Nebudete tomu věřit
- 3 pane ale já sem chodim do školy žiju tady už od narození
- 4 (...) většinou se mě takhle ptají lidi staršího věku pořád
- 5 mě to překvapuje protože si přece jenom myslim že česká
- 6 republika je zrovna stát kde se vyskytuje vcelku mnoho
- 7 Vietnamců proto bych řekla že Češi jsou i zvyklí na to potkávat
- 8 Vietnamce že sou Vietnamci ve školách vyrůstají tady proto
- 9 se pořád divim že se stejně najde někdo kdo se diví že
- 10 umim plynule česky

(Otravný řeči Čechů, 18. 1. 2015, 0.24–1.12)¹⁰

¹⁰ Srov. jeden z nejvýše hodnocených příspěvků na PV: *Má učitelka češtiny si pořád myslí, že jsem se narodil ve Vietnamu a že jsem se do ČR přestěhoval nedávno. Po každé hodině se mě ptá, jestli jsem všemu rozuměl i když jsem ji několikrát řekl, že jsem se tu narodil a česky umím lépe než vietnamsky. Mám ji už dva roky a už to není vtipné, spíše mě to unavuje. Dokonce mi i po slohové práci řekla, že mám dobrou slovní zásobu a že tolik slov nečekala* (PV, 24. 10. 2016).

Jako součástí vietnamské menšiny v ČR se „mladší generace banánových dětí“ prezentuje především tam, kde se pisatel vyjadřuje ke vztahům mezi vietnamskou minoritou a majoritou obecněji. V následující ukázce viz řádky 10–13.

(18)

1 Jsem trochu nesvůj, když Češi nadávají na imigranty
 2 a jejich neochotu se integrovat. Sedí u nás v hospodě,
 3 nechají si přinést závitky s pivem a hlasitě u toho
 4 pomlouvají muslimy, jak mají strach z toho že se nikdy
 5 nezačlení, jak by zavřeli hranice a jak Čechy patří jenom
 6 Čechům. Divné mi ale je, že zaplatí s úsměvem a příjdu
 7 zase. To, že moji rodiče na integraci nemají naprosto
 8 žádný zájem, naučit se Česky se neobtěžovali (krom pár
 9 frází co je potřeba v restauraci) a zbláznili by se kdybych
 10 si vzal Českou holku je Čechům očividně šumák. Díky bohu,
 11 že nás media nehaní. Být z imigrantské komunity je očividně
 12 v pořádku za předpokladu, že přineseme jídlo nebo
 13 levné oblečení :))

(PV, 30. 11. 2016)

Jako Vietnamci vůbec se tito pisatelé kategorizují spíše výjimečně. O Vietnamu píšou málo a spíše jako o zemi, kde lze utrpět kulturní šok (viz řádky 2–3 v ukázce 19a), než jako o vlasti. I na PV ale může být „hanění“ Vietnamu odsouzeno jako projev ztráty kořenů (viz řádky 2–5 v ukázce 19b).

(19a)

1 Do Vietnamu jezdívám, jen ne tak často. Jsem
 2 zvyklá už na jiný standardy. Jakmile jsem přiletím
 3 do Vietnamu zažívám kulturní šok, že ho během
 4 týdne těžce rozdýchávám.
 5 Vietnam je krásná země: příroda, jídlo, moře
 6 (...) Jenže když se vrátím do Čech odpovím
 7 na otázku. „Jak bylo ve Vietnamu?“ –
 8 „Jo bylo to dobrý, ale..všude špína, smrad,
 9 vedro, vlhko. Jsem od hlavy až k patě
 10 poštipaná od komárů. Z jídla jsem měla první
 11 týden sračku. Z vody jsem dostala vyrážku.
 12 Jinak to bylo fakt super.“

(PV, 8. 8. 2017)

(19b)

- 1 (...) Všechno pravda, ale podle Tvého podání
- 2 tak zniš jako totální „mát góć“. Pravděpodobně,
- 3 neznáš ani historický kontext, proč tomu
- 4 všechno je, a proto se Ti utkvěly v hlavě jen
- 5 tyto negativní věci 😊 A pak nechápu, proč
- 6 VN rodiče chtějí, aby si jejich děti vzali VNmkky,
- 7 když češky mají o dost lepší názor na Vietnam
- 8 😊 :D 😊

(PV, 8. 8. 2017)

Konstitutivním rysem této kategorie je „život ve dvojím světě“, nutnost užívat dva jazyky a dodržovat dvojí normy jednání. Na rozdíl od „banánových dětí“ však tito pisatelé hybridní povahu své identity deklarují výjimečně. To je dáno především tím, že se obracejí primárně na ty, kteří situace a problémy, které jsou s hybridní identitou spojené, sami dobře znají. Jak ale ukázala analýza vlogu *Otravný řeči, co říkávají Češi Vietnamcům*, je tomu tak i proto, že svou identitu považují za samozřejmou a očekávají, že ji tak bude chápat i majorita.

Diskuse

Ačkoli analyzované texty patří k různým žánrům, mají různé cíle a adresáty a texty „mladší generace banánových dětí“ vznikly téměř o deset let později než texty „banánových dětí“ a „mladých, nenakažených Vietnamců“, lze předloženou analýzu shrnout takto: Mladí Vietnamci, kteří se v Česku narodili nebo sem přišli ve školním věku, prezentují jako konstitutivní rysy své identity „život ve dvojím světě“, tj. skutečnost, že v každodenním životě užívají dva jazyky a řídí se dvěma dost odlišnými normami jednání.

„Banánové děti“ jsou v naší analýze zastoupeny především blogerkami, které byly v česky psaných médiích neaktivnější v letech 2008–2010 (podstatnou výjimkou je Duong Ngyuen Jirásková, která v roce 2014 svůj blog obnovila po pětileté odmlce), ale tato identita je v textech určených majoritě přítomná i v současnosti, nejvýrazněji na blogu Asijatka.cz. Nositelé této kategorie prezentují jako podstatný rys své identity její hybridní charakter. Psaní o sobě a o ostatních Vietnamcích chápou mimo jiné jako prostředek, jak sblížit minoritu a majoritu, resp. korigovat stereotypy o Vietnamcích šířené médii, především ty negativní (například Vietnamci pěstují marihuanu), ale někdy i ty pozitivní (například vietnamské děti se dobře učí).

„Nenakažení mladí Vietnamci“, tj. vrstevníci „banánových dětí“, na které polemicky reagovali především v diskusích pod jejich blogy z roku 2008, svou identitu za hybridní rozhodně nepovažují, znalost českého jazyka a prostředí

a ani české občanství pro ně nejsou něčím, co by na jejich vietnamském původu mohlo něco změnit, co by mělo nutně vést k jejich asimilaci.

Ti, které v tomto článku řadíme k „mladší generaci banánových dětí“, píšou stejně jako „banánové děti“ o tom, že v každodenním životě užívají dva jazyky a jednají podle norem dvou etnických společenství, ale na rozdíl od nich se tuto zkušenost primárně nesnaží sdělit majoritě, ale na PV ji sdílejí se svými vietnamskými vrstevníky. Hybridní povahu vlastní identity a samu svou přítomnost v Česku považují za samozřejmé a od majority očekávají totéž.

Rozdíly mezi popisovanými kategoriemi lze formulovat také tak, že „banánové děti“ se vymezují proti tomu, jací by podle rodičů a starší generace obecně měli být a jak by se měli chovat zdejší mladí Vietnamci, „mladí, nenakažení Vietnamci“ představy starší generace hájí a „mladší generace banánových dětí“ tento generační a kulturní spor prožívá především na individuální rovině jako konflikt s rodiči.

Nositelé těchto tří kategorií se liší také tím, zda užívají výraz „mát góc“ (doslovně ztratit kořeny, tj. chovat se jako Čech/Evropan) a koho tak kategorizují. „Mladí, nenakažení Vietnamci“ tímto výrazem nebo jeho více či méně přesnými českými ekvivalenty označují „banánové děti“ (viz *V nejlepším případě je to mix půl na půl nebo v horším případě převládá bílá část a zapomínáte na své kořeny a kulturu* v ukázce 11) a „mladší generaci banánových dětí“ (viz *Všechno pravda, ale podle Tvého podání tak zní jako totální „mát góc“* v ukázce 19b).

„Banánové děti“ tento výraz neuvžívají, ale když opakovaně mluví o svých vietnamských kořenech, je to podle našeho názoru implicitní reakce na výtky starší generace, že tyto kořeny nemají, že je ztratili. (O tom, že starší generace mladým Vietnamcům vytýká ztrátu kořenů nebo na ně apeluje, že je nesmí ztratit, se zmiňovali naši respondenti.)

Na PV se výraz *mát góc* vyskytuje v postech upozorňujících na existenci stejnojmenného filmu mladého vietnamského režiséra Dužana Duonga z roku 2014. Tento fakt a administrátorova upoutávka na další režisérův film Bo Hai z roku 2017 (viz *Je určen pro všechny, kteří se někdy cítili, že někam nepatří, měli problémy s rodiči nebo je prostě zajímá, jestli doma mluvíme česky nebo vietnamsky*, PV, 20. 8. 2017) se zdají nasvědčovat tomu, že nositelé kategorie „mladší generace banánových dětí“ se mohou částečně jako *mát góc* cítit. Jednoznačně převažující znevažující reakce (20b) na post, jehož pisatel toto označení evidentně vztahuje na celou tuto kategorii (20a), však vypovídají spíše o tom, že to pro ně téma nebo problém není.

(20a)

- 1 (...) Představte si, co by jste se asi dočetli kdyby existovala stránka
- 2 „Přiznání vietnamských rodičů“? Obě generace jsou úplně odlišné a
- 3 vždy zde bude nějaký konflikt a střet dvou odlišných názorů. Když se
- 4 ale pokusíme porozumět tomu druhému, je pak nasnadě dělat
- 5 různé kompromisy, co myslíte? Co mi ale nejvíce vadí jsou příspěvky,

6 ve kterých se lidé vyjadřují, jak se stydí být Vietnamcem nebo mají
7 různé narážky na Vietnamce nebo na způsob jaký my Vietnamci
8 vedeme život. Každý národ má své klady i zápory. Neexistuje
9 ideální stav. Ale vyjadřovat se tímto způsobem je jako by jste
10 nadávali svým vlastním rodičům a svým předkům. Vietnamci by
11 tomu říkali „mát góc“. Já bych tomu řekl „vúa mát góc vúa ngu“!¹¹
(PV 8. 10. 2013)

(20b)

jses fakt myspulin ty vole 😊

(PV, 8. 10. 2013)

Na základě analyzovaných novomediálních textů, reakcí českých čtenářů na ně i textů o mladých Vietnamcích v majoritních médiích lze říct, že v současnosti v médiích dominuje verze prezentovaná „banánovými dětmi“. Podle ní jsou mladí Vietnamci na rozdíl od starší generace jazykově i sociálně více či méně asimilovaní a domnívají se, že by se Vietnamci v ČR měli více integrovat. K dominantnímu postavení této verze přispívá i to, že nositelé kategorie „mladší generace banánových dětí“ se ve veřejné komunikaci s majoritou, například na akcích typu *Banán fest*¹² nebo *Ochutnej Vietnam*, prezentují jako „banánové děti“: užívají toto označení a připisují vlastní kategorii konstitutivní rysy znalost češtiny a českého prostředí a snahu sblížit obě etnika, resp. přiblížit majoritě vietnamskou minoritu. To vše může vést k představě, že integrace Vietnamců v ČR je jen otázkou výměny generací. Jak ale ukazují texty „nenakažených mladých Vietnamců“, osvojení českého jazyka a norem jednání sdílených majoritou pro část mladých Vietnamců (zvláště z jedenapůlté generace) nutně neznamená počeštění, asimilaci.

Předložená analýza představuje podle našeho názoru také příspěvek do debaty o tom, zda má v případě České republiky smysl uvažovat o počínající superdiverzifikaci:

a) V česky psaných novomediálních textech mladých Vietnamců je problematizována úloha jazyka jako jednoho z definičních rysů etnické identity, tedy něco, co je pro majoritu stále ještě nezpochybnitelné. „Banánové děti“ tak činí tím, že zdůrazňují svoje místo mezi oběma etniky, „mladí, nenakažení Vietnamci“ tím, že znalost jazyka a kultury i české občanství odmítají považovat za něco,

¹¹ Volně přeloženo: (takoví lidé) nejen ztratili kořeny, ale jsou i hloupi.

¹² Banán fest pořádá v Praze organizace Viet up, sdružující mladé Vietnamce. V propagačním textu se mimo jiné píše: *Spousta z nás považuje Českou republiku za svůj domov. Ale jsme i hrdí na naše „kořeny“ . Proto vznikla myšlenka Banán Fest. Chceme se s Vámi podělit o náš pohled na naši krásnou a bohatou kulturu. Abyste ji i nás poznali z jiné stránky než obvykle. PROČ „Banán Fest“ Jednoduše: vzhledem připomínáme sice Vietnamce (žlutí navenek), ale povahou a myšlením jsme více jako Češi (bílí uvnitř)* (<https://www.facebook.com/events/113956289293238/>).

co by mělo jakýkoli vliv na jejich příslušnost ke kategorii Vietnamci, a „mladší generace banánových dětí“ tím, že svou znalost češtiny považuje za samozřejmost a nechápe ty, pro které to samozřejmé není. O komplexní, rozhodně ne jednoznačné povaze vztahu mezi jazykem a etnickou identitou svědčí v tomto konkrétním případě skutečnost, že zatímco u „banánových dětí“ a „mladší generace banánových dětí“ je užívání češtiny v každodenním životě možné interpretovat jako projev asimilace, u „mladých, nenakažených Vietnamců“ nikoli.

b) Při utváření identit „banánové děti“ a „mladší generace banánových dětí“ hrály a hrají důležitou roli pojmenování *banánové děti* a žánry, které mladí Vietnamci převzali odjinud, ať už přímo, nebo prostřednictvím majority (například příznání nebo *Ten kámoš co / That one friend who* na Facebooku).

Na závěr je třeba zdůraznit, že se autoři analyzovaných textů nemusí na svou etnickou identitu orientovat vždy a že se například ti, kdo se obvykle kategorizují jako „banánové děti“, mohou někdy prezentovat pomocí rysů spojených s kategorií „mladí, nenakažení Vietnamci“. Výše prezentovaná zjištění mají platnost právě jen pro česky psanou novomediální komunikaci mladých Vietnamců a nelze z nich vyvozovat, že se autoři analyzovaných textů (a ještě méně jiní mladí Vietnamci) i v česky, natož pak vietnamsky vedené offline komunikaci kategorizují stejně a/nebo že je tam pro ně téma vlastní identity stejně důležité.

JIRÍ HOMOLÁČ učí na Akcent College v Praze, připravující učitele angličtiny a češtiny jako cizího jazyka, a pracuje v oddělení stylistiky a sociolingvistiky Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Zabývá se sociolingvistikou, stylistikou a analýzou diskurzu, zvláště pak analýzou (novo)mediálních textů. V letech 2002–2012 učil český jazyk na Tokyo University of Foreign Studies.

TAMAH SHERMAN učí sociolingvistiku na Karlově univerzitě a pracuje v oddělení stylistiky a sociolingvistiky Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Ve svých výzkumech vychází z kvalitativních sociolingvistických přístupů. Zabývá se multilingvismem v České republice a jeho jazykovým a sociokulturním managementem na pracovištích, v rodinách, ve vzdělávacích institucích a nových médiích.

Literatura

- Bernard, J., R. Mikešová. 2014. „Sociální integrace imigrantů na rozhraní mezi dočasnou migrací a trvalým usazením.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 50 (4): 1–25.
- Blommaert, J. 2013. „Complexity, Accent, and Conviviality: Concluding Comments.“ *Applied Linguistics* 34 (5): 613–622, <https://doi.org/10.1093/applin/amt028>.

- Blommaert, J. 2014. „From Mobility to Complexity in Sociolinguistic Theory and Method.“ *Tilburg Papers in Culture Studies* 103: 242–259, <https://doi.org/10.1017/CBO9781107449787.012>.
- Blommaert, J., B. Rampton. 2011. „Language and Superdiversity.“ *Diversities* 13 (2): 1–21.
- Brouček, S. 2016. *The Visible and Invisible Vietnamese in the Czech Republic: The Problems of Adaptation of the Modern-Day Ethnic Group in the Local Environment of the Czech Majority*. Prague: Institute of Ethnology, Czech Academy of Sciences.
- Černík, J. 2006. „Vietnamští žáci na základních školách: Náčrt problémů a přístupů.“ Pp. 176–185 in J. Kocourek, E. Pechová (eds.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Praha: H&H.
- Drbohlav, D. 2011. „Imigrace a integrace cizinců v Česku: Několik zastavení na cestě země v její migrační proměně z Davida na téměř Goliáše.“ *Geografie* 116 (4): 401–421.
- Formánková, L., M. Lopatková. 2018. „Nerovná startovní čára? Intersekcionalní analýza počátků profesních drah jedenapůlté generace vietnamských mužů a žen na českém trhu práce.“ *Gender a výzkum / Gender and Research* 19 (2): 135–162, <https://doi.org/10.13060/25706578.2018.19.2.429>.
- Freidingerová, T. 2014. *Vietnamci v Česku a ve světě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Freidingerová, T., M. N. Mai. 2018. „Občanská angažovanost druhé generace Vietnamců: nová vlna spolkové činnosti?“ Pp. 93–109 in J. Štědroň, R. Novak (eds.). *Kamenné instituce národnostních menšin a role samospráv při jejich podpoře. Sborník příspěvků z konference konané v Praze dne 7. prosince 2017*. Praha: Dům národnostních menšin, o. p. s.
- Garfinkel, H. 1967. *Studies in Ethnomethodology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Klvačová, P., T. Bitrich. 2003. *Jak se (ne)píše o cizincích: Výzkumná zpráva*. Praha: Multikulturální centrum Praha.
- Kostecká, Y., D. Hána, J. Hasman. 2017. *Integrace žáků-cizinců v širším kontextu*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.
- Leontiyeva, Y., M. Vávra. 2009. *Postoje k imigrantům*. Praha: SOÚ AV ČR.
- Martínková, Š. 2008. „Vietnamese community in the CR and Its Changes in 2008.“ Pp. 8–17 in M. Krebs, E. Pechová (eds.). *Project Report: Vietnamese Workers in Czech Factories* [online]. Praha: La Strada ČR, o. p. s. [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/publikace-a-vystupy-la-strada-cr>.
- Martínková, Š. 2011. „The Vietnamese Ethnic Group, Its Sociability and Social Networks in the Prague Milieu.“ Pp. 133–199 in Z. Uhrek et al. *Migration, Diversity and Their Management*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.
- Meissner, F., S. Vertovec. 2015. „Comparing super-diversity.“ *Ethnic and Racial Studies* 38 (4): 541–555, <https://doi.org/10.1080/01419870.2015.980295>.
- Nekvapil, J. 2010. „Úvodem k monotematickému číslu ‚Etnometodologické inspirace‘.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 46 (4): 497–503.
- Nekvapil, J., I. Leudar. 2006. „Prezentace událostí 11. 9. 2001: Bush, bin Ládín a jiní v interakci.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 42 (2): 801–821.
- Nekvapil, J., T. Sherman. 2018. „Managing Superdiversity in Multinational Companies.“ Pp. 329–344 in A. Creese, A. Blackledge (eds.). *The Routledge Handbook of Language and Superdiversity*. London, New York: Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781315696010-24>.
- Ngo, V. L. 1989. *Vietnamští pracující v Československu*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV.
- Pavlenko, A. 2018. „Superdiversity and Why It Isn't: Reflections on Terminological

- Innovation and Academic Branding.“ Pp. 142–168 in S. Breidbach, L. Küster, B. Schmenk (eds.). *Sloganizations in language education discourse*. Bristol, UK: Multilingual Matters, <https://doi.org/10.21832/9781788921879-009>.
- Pechová, E. 2007. *Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování* [online]. Praha: La Strada [cit. 5. 7. 2019]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf.
- Piller, I. 2016. *Linguistic Diversity and Social Justice: An Introduction to Applied Sociolinguistics*. Oxford, UK: Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199937240.001.0001>.
- Rudwick, S. 2008. „Coconuts’ and ‘Oreos’: English-speaking Zulu People in a South African Township.“ *World Englishes* 27 (1): 101–116, <https://doi.org/10.1111/j.1467-971X.2008.00538.x>.
- Rumbaut, R. G. 2012. „Generation 1.5, Educational Experiences of.“ In J. A. Banks (ed.). *Encyclopedia of Diversity in Education* [online]. Thousand Oaks, CA: Sage [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2182167>.
- Sacks, H. 1992. *Lectures on Conversation. Volume 1*. Malden, MA, Oxford: Blackwell.
- Sherman, T., J. Homoláč. 2014. „Management Summaries and the Follow-up Interview in Language Biography Research.“ *Slovo a slovesnost* 75 (4): 294–324.
- Sherman, T., J. Homoláč. v tisku. „‘Maybe the Worst Thing is that I Speak Vietnamese with a Czech Accent’: Language and Trajectories of Young Vietnamese in the Czech Republic.“ In B. Brehmer (ed.). *Multilingual Language Biographies in Central and Eastern Europe*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Sloboda, M. 2016. „Transition to Super-diversity in the Czech Republic: Its Emergence and Resistance.“ Pp. 141–183 in M. Sloboda, P. Laihonon, A. Žabrodska (eds.). *Sociolinguistic Transition in Former Eastern Bloc Countries: Two Decades after the Regime Change*. Frankfurt am Main: Peter Lang, <https://doi.org/10.3726/978-3-653-05437-8>.
- Svobodová, A., E. Janská. 2016. „Identity Development Among Youth of Vietnamese Descent in the Czech Republic.“ Pp. 121–137 in M. L. Seeberg, E. M. Goździak (eds.). *Contested Childhoods: Growing up in Migrancy Migration, Governance, Identities*. Cham: IMISCOE Research Series. Springer Open, https://doi.org/10.1007/978-3-319-44610-3_10.
- Svobodová, A. 2017. *Vietnam vzdálený i blízký. Potomci Vietnamců v Česku z pohledu teorie transnacionalismu*. Disertační práce. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy.
- Sýkora, L., K. Fiedlerová, T. Freidingerová, A. Svobodová, D. Čermáková. 2016. „Soužití v městské čtvrti: majorita a Vietnamci v Praze-Libuši.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 52 (4): 475–504, <https://doi.org/10.13060/00380288.2016.52.4.269>.
- Tollarová, B. 2006. „Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace?“ *Biograf* [online] 39: 107 odst. [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=v3902>.
- Vertovec, S. 2007. „Super-diversity and Its Implications.“ *Ethnic and Racial Studies* 30 (6): 1024–1054, <https://doi.org/10.1080/01419870701599465>.
- Vídenská, L. 2010. *Prezentace vývoje a utváření identity vietnamskými dítčami vyrůstajícími v České republice* [online]. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ii91m/>.

Seznam citovaných pramenů

- „Banánové děti v české džungli po 7 letech – Duong Nguyen Jirásková: Banánové děti v české džungli po 7 letech“ [online]. Původně *aktuálně.cz*, 12. 3. 2015 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://doimoi.cz/bananove-deti-v-ceske-dzungli-po-7-letech-2/>.
- „Do řady! – Trang Tran Thu: „Do řady! Do řady! Kráčejte na Východ, milé vietnamské děti!““ [online]. Původně na *blogidnes*, 10. 1. 2009 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/261891/fss_b/13093214/3.Terka.pdf.
- „Do řady! – diskuse“ [online], 15. 1. 2009 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: https://tranthu.blog.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A090110_64871_blogidnes&setver=touch.
- „Do Vietnamu se vracet nebudu – Trang Tran Thu: Do Vietnamu se vracet nebudu, tak si na mě zvykněte!“ [online]. Původně na *blogidnes*, 20. 11. 2009 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ii91m/13093214/3.Terka.pdf>.
- „Duong Nguyen Jirásková“ [online], 2016 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.bloggerky.cz/blog/duong-nguyen-jiraskova>.
- „Dvojí život banánových dětí – diskuse“ [online], 4. 2., 19. 3., 23. 3. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/nguyen-thi-thuy-duong.php?itemid=2602>.
- „Hai Anh – Hai Anh: O autorovi“ [online], 2011 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.viet.cz/o-autorovi>.
- „Introduction – Žaneta Vuová / Vu Tran Hai Giang: Zpovědi česko-vietnamské studentky. Introduction“ [online], 8. 3. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/261891/fss_b/13093214/6.Zaneta.txt.
- „Jak opravdu žijí Vietnamci v ČR? – Trang Tran Thu: Jak opravdu žijí Vietnamci v ČR? (část 1.)“ [online], 2. 8. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné původně z: <https://tranthu.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=44718>, již nedostupné.
- „Jsi český Vietnamec – Do Thu Trang: Jsi český Vietnamec, když?“ *Blog iDnes.cz* [online], 6. 3. 2013 [cit. 5. 7. 2019]. Dostupné z: <https://do.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=317730>.
- „Mladí čeští Vietnamci – Trang Tran Thu: Mladí čeští Vietnamci – tradice nebo integrace?“ [online]. Původně na *blogidnes*, 13. 9. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/261891/fss_b/13093214/3.Terka.pdf.
- „Mladí čeští Vietnamci – diskuse“ [online], 22. 9. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: https://blog.idnes.cz/Diskuse.aspx?iddiskuse=A080913_49742_blogidnes.
- „Nguyen The Phong – Nguyen The Phong: O autorovi“ [online], 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <https://thephuong.blog.idnes.cz/>.
- „Otravný řeči Čechů – Andiexoan: Otravný řeči Čechů, co říkávají Vietnamcům“ [online], 18. 1. 2015 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=PGaXAMgz8_o.
- „Přiznání Vietnamců“ [online]. [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/PriznaniVietnamcu/>.
- „Přiznání Vietnamky a Češky se špetkou Francie – Duong Nguyen Jirásková: Přiznání Vietnamky a Češky se špetkou Francie“ [online], 10. 3. 2015 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/nguyen-thi-thuy-duong.php?itemid=24836>.
- Racial Slur Database. 2013. „Banana. Racial Slur Database“ [online]. [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.racialslurs.com/search/banana>.
- „Stereotypy Vietnamců“ [online], 9. 3. 2015 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KPdZwLqd8Ac>.
- „Tak dost! – Phuong Thuy Do Thi: Tak dost!“ [online]. Původně *blogidnes.cz*, 10. 3. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/261891/fss_b/13093214/1.Lenka.txt.

- „Večeře u NGUYENŮ!“ [online], 30. 1. 2017 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=X0IIoEAI0hg>.
- „Vietnamky se rozhodly – Phuong Thuy Do Thi: Vietnamky se rozhodly mezi sebou
blogově válčit“ [online]. Původně na *blogidnes.cz*, 17. 7. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné
z: https://is.muni.cz/th/261891/fss_b/13093214/1.Lenka.txt.
- „Vietnamská společnost v Čechách – Ha Tran Dac Ngoc: Vietnamská společnost
v Čechách“ [online], 18. 10. 2008 [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z:
<https://trandacngoc.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=54101>.